

Список використаних джерел

1. Назарук В. Психолого-педагогічні закономірності екологічної освіти молодших школярів // Український науковий журнал "Освіта регіону". – № 3. – 2011. – С. 205-209.
2. Львовичкіна А.М. Основи екологічної психології: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2004. – 136 с.

Людмила Московець

викладач психолого-педагогічних
дисциплін Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка

УРАХУВАННЯ ВЧИТЕЛЕМ НУШ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У 6 – 7 років, коли дитина вступає до школи, повністю змінюється спосіб її життя. Вона потрапляє в нове соціальне середовище, що зумовлює висування до неї нових вимог, вимагає зміни поведінки. У дитини виникає внутрішня потреба у пізнанні навколишнього світу, у навчанні.

Навчальна діяльність, в основі якої лежить постійна взаємодія учня з дорослим, впливає на психічний розвиток дитини, а тому учитель, реалізуючи завдання НУШ, має враховувати особливості пізнавальної і емоційної сфери школяра. І мова, в першу чергу, йде про вивчення психологічних властивостей, якостей, процесів конкретної дитини. Лише за цієї умови учитель зможе здійснювати дитиноцентризм, враховувати потреби, інтереси учня.

В основі психічних процесів лежать нервові зв'язки в корі головного мозку. Поверхня мозку розділена на дві півкулі – праву і ліву. Кожна півкуля спеціалізується на обробці інформації і управлінні поведінкою. Це явище назвали латералізацією. В 60-ті роки ХХ століття Роджерс Сперрі з колегами підтвердили наявність латералізації. Ліва півкуля контролює моторну поведінку правої частини тіла, а права – лівої. В деяких аспектах функціонування одна півкуля може бути більш активною, ніж інша. Права півкуля відповідає за дотик лівої руки, зорово-просторові образи і уявлення, творче мислення, уяву, сприймання музики, живопису. Ліва півкуля сприяє дотику правої руки, усній мові, читанню, письму, логіці, математиці [4, с. 324]. Латералізовані, тобто спеціалізовані функції вказують на більшу активність в даній сфері, ніж в інших.

Розвиток півкуль проходить не синхронно. Зокрема, лінгвістичні здібності активно розвиваються у дошкільному віці, тому ліва півкуля в цей період активно росте. Права півкуля інтенсивно розвивається у молодшому шкільному віці. Загалом, спеціалізація півкуль головного мозку завершується в підлітковому віці [4, с. 324].

Учитель має враховувати такі особливості мозку людини і підбирати

завдання, які б сприяли активній роботі і правої, і лівої півкулі, а для цього варто залучати до дій обидві руки. У більшості дітей більше задіяна права рука, що пов'язано із домінуванням лівої півкулі, але навіть за такої особливості діти здатні навчитися використовувати другу руку для виконання певних завдань. Проте з часом така гнучкість втрачається. Науковці прийшли до висновку, що у праворуких мова локалізована у лівій півкулі, а у шульги (таких людей лише 10%) за мовні функції відповідають обидві півкулі [4, с. 325].

У дітей перевага правої чи лівої руки виробляється поступово і вказує на спеціалізацію певної півкулі з одного боку, а з іншого – може зумовлюватися тиском дорослих, які орієнтуються на соціально схвалені норми. На сучасному етапі розвитку освіти учителю варто дозволяти дитині працювати тією рукою, якою їй більш зручно, що сприятиме природному розвитку школяра [4, с. 325].

З метою синхронізації правої і лівої півкулі учителю варто використовувати асиметричну розумову гімнастику, яка включає різноманітні завдання, що сприятимуть ефективній роботі мозку. Такі вправи як „Грибочок – галявина“, „Переможці“, „Пальчики“, „Ніс – вухо“, „Ніжки – ріжки“ та багато інших можна використовувати учителю на уроці під час проведення фізкультхвилинки. Вони допоможуть учням і відпочити, і покращити роботу мислення, пам'яті, уваги.

Педагог при організації освітнього процесу має враховувати особливості сприймання школярів. Сприймання являє собою психічний процес відображення людиною предметів і явищ у цілому при безпосередньому впливі на органи чуття [3, с. 268]. Учителю варто звертати увагу на те, що діти по різному сприймають матеріал, тому що люди поділяються на 4 категорії: візуали, аудіали, кінестетики, дискретни. Візуали при сприйманні інформації спираються переважно на зір, аудіали – на слух, кінестетики використовують інші органи чуття (нюх, дотик) та рух, дискретни сприймають інформацію через логічне осмислення, з допомогою цифр, знаків (таких людей мало) [1, с. 13]. Учні, у яких переважає візуалізація у своєму мовленні використовують іменники, прикметники, дієслова, які пов'язані із зором (дивлюся, малюнок, на мій погляд, як ми можемо побачити, як видно із, яскравий). Вони легко запам'ятовують інформацію, яка представлена у картинках, образах, їм простіше самостійно прочитати інформацію, щоб її зрозуміти. Мовлення аудіалів наповнене поняттями, які пов'язані з слуховим сприйманням (чую, тиша, голосний, послухайте, мелодійний), запам'ятовується краще почута інформація, чи та, яка активно буде ними обговорюватися. Вони схильні до багаторазового перепитування інформації у оточуючих. Словниковий запас кінестетиків включає поняття пов'язані із рухами, описом дотикових відчуттів (схопити, теплий, важке, доторкнутися). Запам'ятовують кінестетики рухаючись і в основному загальне враження від подій, а на уроці довго не можуть знайти необхідної речі, схильні до підкреслення необхідної інформації у зошиті.

При організації перерви варто кінестетиків залучати до рухливих ігор, аудіалам давати можливість наговоритися, а візуали можуть пороздивлятися в класі малюнки, картинки.

У молодших школярів сприймання стає більш довільним, цілеспрямованим і категоріальним процесом. У першокласників трапляються труднощі у сприйманні форми, простору, що призводить до виникнення перешкод на шляху успішного формування компетентностей письма та читання, виникають дисграфія (труднощі у оволодінні письмом), дислексія (труднощі при читанні) [2, с. 129]. За таких особливостей учитель має звертати увагу їх сприймання та звертатися за допомогою до спеціаліста.

Успішність навчання в значній мірі залежить від особливостей уваги молодших школярів. Увага є особливою формою психічної діяльності, яка виявляється в спрямованості і зосередженості свідомості на вагомих для особистості предметах, явищах навколишньої дійсності або власних переживаннях [3, с. 311]. У першокласників увага є мимовільною, а тому вони реагують на все яскраве, цікаве, несподіване. Тому учитель має підбирати такі завдання, які стимулювали б довільну увагу і не втомлювали школярів. Варто уникати одноманітних видів діяльності, спонукати пізнавальну активність за допомогою самоконтролю виконаних завдань.

Пам'ять передбачає закріплення, зберігання та наступне відтворення людиною її попереднього досвіду [3, с. 298]. Пам'ять у молодшому шкільному віці характеризується яскравістю, емоційністю, образністю. Відбувається перехід від мимовільного до довільного, від механічного до словесно-логічного запам'ятовування. У першокласників за рахунок багаточисленних повторень домінує механічне запам'ятовування, яке з віком змінюється на смислове.

Учитель здійснюючи цілеспрямовану і систематичну роботу по розвитку пам'яті може її суттєво покращити. Для цього школярам пропонуються вправи на запам'ятовування слів, пози, руху, певного ритму, картинок тощо.

Мислення є процесом опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів і явищ об'єктивної дійсності в їх істотних зв'язках і відношеннях [3, с. 280]. Урахування особливостей мислення молодших школярів спирається на виконання учнями конкретних операцій у ході навчання. Діти встановлюють причинно-наслідкові зв'язки, оперують науковими поняттями, здійснюється перехід від наочно-образного до абстрактного мислення. Молодші школярі виконують операції аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування [2, с. 136]. Реалізуючи завдання НУШ учитель має звертати увагу на розвиток критичного мислення учнів, адже сучасний простір містить різноманітну інформацію, яку варто аналізувати з різних точок зору, а не сприймати на віру будь-які дані, висловлювати своє ставлення до прочитаного, почутого оперуючи певними фактами.

Уява, як процес створення людиною на основі досвіду образів предметів, яких вона не сприймала [3, с. 340], відіграє важливу роль у процесі засвоєння змісту навчального матеріалу. Молодші школярі мають добре розвинену і репродуктивну, і продуктивну уяву. Образи створені з допомогою уяви є більш повними в порівнянні з дошкільним віком.

Особливу увагу учитель має звертати на емоційно-вольову сферу школяра, яка в значній мірі залежить від організації освітнього процесу.

Навчання у школі може викликати різні емоційні переживання у дітей, адже одна ситуація змінюється іншою. Виходячи з цього, одним із завдань НУШ є формування емоційного інтелекту, в основі якого лежить здатність розуміти свої емоції та емоції інших, а також уміння керувати ними. Школярі навчаються виявляти емпатію до оточуючих, тобто співчуття та співпереживання, які сприятимуть побудові доброзичливих стосунків з ними. Емоційний інтелект допоможе учням розв'язувати конфліктні ситуації конструктивно, в позитивному напрямку, вислуховувати точку зору інших людей, спонукатиме до співробітництва, партнерства.

Таким чином, реформування освіти в Україні передбачає не лише впровадження інновацій в освітній процес, а й урахування вікових особливостей розвитку дитини і на основі отриманих психічних фактів учитель, який працює в новій українській школі, здійснюватиме всебічний гармонійний розвиток особистості школяра, що сприятиме його успішній соціалізації.

Список використаних джерел

1. Акімова Г.Е. Как помочь своему ребенку: Справочник по повышению родительской компетентности / Г.Е. Акімова. – Екатеринбург : У-Фактория, 2006. – 368 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.
3. Загальна психологія: Підручник / С.Д. Максименко. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 704с.
4. Крайг Г. Психология развития / Г. Крайг, Д. Бокум. – СПб : Питер, 2006. – 940 с.

Ірина Олійник,

викладач психолого-педагогічних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С.Макаренка

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА

Концепція нової української школи наголошує на необхідності будувати взаємодію з учнями та батьками на засадах педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя та батьків і визначає наступні провідні принципи діяльності: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей[3].

Педагогіка партнерства – новий термін у педагогічній науці. Йому передувало поняття, що виникло у 80 роках ХХ століття як результат творчої